

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

การจัดตั้งสภาการศึกษาชุมชนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน
แบบทวิภาษาและการศึกษาของชุมชน โรงเรียนบ้านบึงน้ำใส
ตำบลตะโละพะลอ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

โดย

นายอัปดุลเลาะ อิหะโละ และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รายงานความจบบัสมบูรณ์

โครงการ

การจัดตั้งสภาการศึกษาชุมชนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน
แบบทวิภาษาและการศึกษาของชุมชน โรงเรียนบ้านบึงน้ำใส
ตำบลตะโละเหลอ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

โดย

นายอับดุลเลาะ อีหะโละ

นายอับดุลการิม สุหลง

นายสุหลง แกชี

นางสาวนาอีมะห์ มะวะวา

นายอับดุลลารเต๊ะ แวดอเลาะ

นายตีพะลี อะตะบู

นางริดาวาติส วาจิ

นางสาวโรสนาห์ มะวะวา

นายมะยูนุ ชามะเต็ง

นางตอยบ๊ะ โซะยุ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
ส่วนที่ 1 : บทสรุปผู้บริหาร	1
ส่วนที่ 2 : สรุปเนื้อหาโครงการโดยย่อ	3
2.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	3
2.2 โจทย์การวิจัย	4
2.3 วัตถุประสงค์	4
2.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
2.5 พื้นที่ศึกษาและขอบเขตการวิจัย	4
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2.7 นิยามคำศัพท์เฉพาะในการวิจัย	8
ส่วนที่ 3 : กระบวนการดำเนินงานวิจัย	9
ส่วนที่ 4 : การจัดกิจกรรมและผลการดำเนินงานวิจัย	11
4.1 การจัดประชุมเพื่อจัดตั้งคณะทำงาน (คณะกรรมการสภา)	11
4.2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสภาการศึกษาชุมชน	14
4.3 การสนับสนุนและส่งเสริมโครงการการศึกษาของชุมชน	16
4.4 การศึกษาข้อมูลและรวบรวมองค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ในชุมชน	16
4.5 การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรม	24
ส่วนที่ 5 : สรุปผลการวิจัย	27
ส่วนที่ 6 : ภาคผนวก	29

ส่วนที่ 1

บทสรุปผู้บริหาร

ท่ามกลางความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัด การทำงานในพื้นที่เป็นเรื่องยาก โครงการจัดการศึกษาแบบทวิภาษา(มลายูถิ่น-ภาษาไทย) แม้จะเป็นนวัตกรรมที่มาจากพื้นฐานความต้องการของชุมชนและมีแนวทางที่จะนำไปสู่ความสมานฉันท์ อันเป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์แก่ชุมชนระยะยาว ซึ่งได้มีการรับหลักการแล้วในเบื้องต้น แต่ชุมชนก็มีความหวั่นไหวต่อการปลุกกระแสความสงสัย ไม่วางใจ เนื่องจากปัญหาความหวาดระแวง ความไม่เชื่อมั่นที่มีอยู่เป็นพื้นฐานและการไม่มีแหล่งที่จะหารือให้คลายความสงสัยหรือหาทางออก

โครงการวิจัยนี้ จึงเป็นความพยายามของคนในชุมชนที่จะหาทางแก้ไขปัญหา หาแนวทางให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแก่เยาวชน รวมทั้งมีโอกาสร่วมในการตัดสินใจหรือเข้าใจกิจกรรมต่างๆ ที่มาจากภายนอกและมีผลกระทบต่อชุมชน โดยการพยายามรวมกลุ่มคนมาร่วมกันจัดตั้งเป็นองค์กร เพื่อเป็นแหล่งของการปรึกษาหารือในเรื่องต่างๆ โดยพยายามใช้แนวคิดการปกครองแบบวิถีอิสลาม คือ **สภาชุรอ** ซึ่งเป็นแนวทางที่มีการใช้มาแต่เดิม โดยเสนอในรูปของสภาการศึกษาชุมชน ซึ่งเน้นด้านโครงการจัดการศึกษาแก่เยาวชน และมีการพยายามใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาร่วมในการดำเนินงาน เห็นได้จากคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำด้านการปกครอง ผู้นำด้านการศึกษา ทั้งสายศาสนาและสามัญ และปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่หรือแหล่งของการรวมกลุ่ม เพื่อการหารือและเผยแพร่ความรู้ ใช้ในรูปของศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์วัฒนธรรม เพื่อสร้างองค์ความรู้ รวมปราชญ์ท้องถิ่นด้านต่างๆ ฝึกอบรม และการสร้างสรรค์งานภูมิปัญญา เช่น การเขียนเรื่อง การทำสื่อเพื่อการเรียนการสอน เป็นการสร้างการร่วมแรงร่วมใจในการทำงานตามแนวทางและที่เรียกว่า ฮุกม ปากะ

โครงการนี้นับว่าทำได้สำเร็จในระดับที่น่าพอใจและทำให้เห็นถึงสถานะของชุมชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีปัญหาคความไม่สงบในปัจจุบัน เห็นแนวทางเข้าถึงปัญหาและแนวทางการเข้าถึงชุมชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม โครงการวิจัยการจัดตั้งสภาการศึกษาชุมชนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาและการศึกษาของชุมชน โรงเรียนบ้านบึงน้ำใส ตำบลตะโละเหลอ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เป็นโครงการที่ดำเนินการโดยชาวบ้าน การนำเสนอโครงการแบบชาวบ้าน จึงมีปัญหาในการใช้ภาษาเขียน แต่มีความลึกในด้านความคิด และแสดงสถานะของชุมชน สภาพปัญหาการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นแนวทางในการเข้าถึงชุมชน โดยผ่านการรวมกลุ่มจัดตั้งสภาการศึกษาและศูนย์การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่น และเป็นสถานที่ฝึกอบรมคนในชุมชนในการสร้างสื่อต่างๆ สำหรับโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้ความเข้าใจระหว่างชาวบ้านและโรงเรียนดีขึ้น

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตบริการโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส ต. ตะโละพะลอ อ.รามัน จ.ยะลา โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อจัดตั้งองค์กรในหมู่บ้านสำหรับบริหารจัดการ จัดเก็บข้อมูล องค์ความรู้ของชุมชน และแก้ไขอุปสรรคปัญหาร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการวิจัยท้องถิ่นของ ชุมชนในพื้นที่โรงเรียนบ้านบึงน้ำใส (2) เพื่อหาวิธีการหนุนเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา¹ และ การศึกษาของชุมชนแบบอื่นๆ โดยผ่านสภาการศึกษาชุมชน

ผลที่ได้จากดำเนินงานวิจัย ทำให้สามารถจัดตั้งสภาการศึกษาชุมชนได้สำเร็จและได้รวบรวมองค์ ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาการศึกษาของชุมชน ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชน เพื่อ นำไปใช้และเผยแพร่แก่ชุมชนอื่นๆ ได้รับรู้ด้วย และเมื่อโครงการได้ทำการวิจัยตามแผนงานและกิจกรรมที่ ร่วมกันร่างขึ้น ผลปรากฏว่า ทีมวิจัยได้วิธีการหรือแนวทางเข้าหาชุมชนเพื่อทำความเข้าใจและสร้างความ ตระหนักแก่ของชุมชนเกี่ยวกับโครงการทวิภาษาฯ ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่เขตบริการของโรงเรียนบ้านบึง น้ำใส รวมทั้งได้เสริมสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีภูมิปัญญาในด้านต่างๆ อันนำไปสู่การอนุรักษ์สืบสาน ภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมประจำชุมชนขึ้นเพื่อเป็นการต่อ ยอดงานต่อไป

การได้จัดตั้งสภาการศึกษาของชุมชนก็เสมือนหนึ่งได้องค์กรในหมู่บ้านสำหรับบริหารจัดการ จัดเก็บ ข้อมูล องค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านต่างๆในชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการวิจัยท้องถิ่นชุมชนในพื้นที่เขตบริการของโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส และหาวิธีการ หนุนเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาและการศึกษาของชุมชนโดยผ่านสภาการศึกษาชุมชน ซึ่ง เป็นองค์กรที่สามารถให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานของโครงการทวิภาษาฯ

¹ จากผลการวิจัย การศึกษาสถานการณ์ทางภาษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2549) ได้พบว่าชุมชนมีความต้องการที่จะให้มีการใช้ภาษามลายูถิ่นร่วมในการจัดการศึกษาควบคู่ไปกับภาษาไทยซึ่งเป็น ภาษาราชการ เพื่อแก้ความไม่เข้าใจและความทุกข์ของเด็กในการเริ่มเข้าเรียนในการศึกษา ซึ่งเป็นภาษาแม่ของเด็กเป็นสื่อ ในการเรียนการสอนสำหรับในปีแรกๆ ของการเรียนและใช้อักษรไทยในการเรียน เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ภาษาไทยได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 2

สรุปเนื้อหาโครงการโดยย่อ

2.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ด้วยหลักการที่ว่าจัดการโครงการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ถ้าจะให้โครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จ โครงการดังกล่าวต้องได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน โดยคนในชุมชนเป็นผู้เริ่มเล็งเห็นปัญหา และร่วมมือกันหาวิธีแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างมีส่วนร่วม จากประสบการณ์การเปิดตัวโครงการทวิภาษา ณ โรงเรียนบ้านระแวง อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ซึ่งมีคนชุมชนบางคนมีมุมมองที่แตกต่าง และยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา (ภาษามลายูถิ่นและภาษาไทย) โดยเข้าใจว่า การจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาที่ใช้ระบบอักษรไทยในการเขียนภาษามลายูถิ่นนั้น จะเป็นการทำลายและลดบทบาทของระบบตัวเขียนภาษามลายูอักษรยาวีในชีวิตประจำวัน ซึ่งความไม่เข้าใจดังกล่าว นำไปสู่การไม่ให้ความร่วมมือจากคนในชุมชน จึงส่งผลทำให้การดำเนินงานโครงการทวิภาษาในชุมชนบ้านระแวงต้องหยุดชะงัก ดังนั้นเพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้าใจและมีมุมมองที่ตรงกัน จึงสมควรที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้ปัญหา รวมทั้งศึกษาวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของโครงการทวิภาษา เพื่อให้ได้ข้อตกลงร่วมกันตามความต้องการของชุมชน อันจะนำไปสู่การสนับสนุนโครงการทวิภาษาอย่างยั่งยืนต่อไป

การคัดเลือกโรงเรียนในชุมชนต่าง ๆ สำหรับเป็นโรงเรียนนำร่องของโครงการทวิภาษา โรงเรียนดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม ได้แก่ เป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งของชุมชน มีความสามัคคีของคนในชุมชนซึ่งทำให้ชุมชนมีความสงบ มีมรดกทางภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากรบรรพบุรุษ มีความหลากหลายทางสถาบันการศึกษา และมีพื้นฐานรวมทั้งประสบการณ์ในการจัดการโครงการวิจัยท้องถิ่น

เนื่องจากโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส ตำบลตะโล๊ะทะเล อำเภอรามัน จังหวัดยะลา มีคุณสมบัติและความเหมาะสมตามคุณสมบัติดังกล่าวได้แก่ มีสถานบันการศึกษาที่หลากหลาย เช่นมีสถานบันการศึกษาปอเนาะแบบเก่าและแบบใหม่² เป็นชุมชนที่ได้รับรางวัลโครงการวิจัยดีเด่นเรื่องกริชรามัน และเป็นชุมชนที่ไม่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น จึงได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนนำร่องของโครงการทวิภาษา เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาที่จะใช้ในโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส เป็นการจัดการเรียนการสอนภาษามลายูถิ่นโดยใช้ระบบตัวเขียนเป็นอักษรไทย ดังนั้นจึง

²สถานบันการศึกษาปอเนาะแบบเก่าคือมีระบบการเรียนการสอนเพียงศาสนาอย่างเดียว ในขณะที่การการศึกษาปอเนาะแบบใหม่เป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนการสอนศาสนาควบคู่กับสามัญ

จำเป็นต้องมีการจัดตั้ง "สภาการศึกษาชุมชน" ในเขตบริการของโรงเรียนดังกล่าวเพื่อเป็นสภาชุมชนที่คอยให้การสนับสนุน ส่งเสริมโครงการทวิภาษาและการศึกษาของชุมชนที่เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของชุมชน ซึ่งสภาการศึกษาดังกล่าว จะเป็นสภาการศึกษาตัวอย่างของกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถนำองค์ความรู้มาเผยแพร่ให้แก่ชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือชุมชนอื่นๆในประเทศไทยที่สนใจให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริงและยั่งยืน

2.2 วัตถุประสงค์

สภาการศึกษาของชุมชนบ้านบึงน้ำใสจะหนุนเสริมโครงการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา และการศึกษาของชุมชนอื่นๆ อย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืนได้อย่างไร

2.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดตั้งองค์กรในหมู่บ้านสำหรับบริหารจัดการ จัดเก็บข้อมูลองค์ความรู้ของชุมชน และแก้ไขอุปสรรคปัญหาร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่โรงเรียนบ้านบึงน้ำใส
2. เพื่อหาวิธีการหนุนเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาและการศึกษาของชุมชน โดยผ่านสภาการศึกษาชุมชน

2.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้วิธีการสร้างความเข้าใจ และความตระหนักของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการทวิภาษาฯ ในพื้นที่โรงเรียนบ้านบึงน้ำใส
2. สามารถรวบรวมองค์ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาและการศึกษาของชุมชนที่ชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อนำไปใช้และเผยแพร่แก่ชุมชนอื่นๆ
3. เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนให้เข้มแข็ง อันนำไปสู่การอนุรักษ์สืบสานภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.5 พื้นที่ศึกษาและขอบเขตการวิจัย

2.5.1 บริบทชุมชน

ตำบลตะโละเหลลอ เมื่อก่อนเป็นส่วนหนึ่งของตำบลจะก๊ะ ต่อมาทางราชการได้แยกการปกครองออกมาจากตำบลจะก๊ะ ตั้งเป็นตำบลตะโละเหลลอ และแบ่งการปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 บ้านบือเล็ง หมู่ 2 บ้านตะโละเหลลอ หมู่ 3 บ้านบือแกก หมู่ 4 บ้านบือแกก และหมู่ 5 บ้านบึงน้ำใส

2.5.3 จำนวนประชากร ข้อมูลอาชีพ และระบบสาธารณูปโภค

จำนวนประชากรในเขตพื้นที่การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 6,431 คน โดยมีจำนวนหลังคาเรือนทั้งสิ้น 1,066 หลังคาเรือน โดยประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทำสวนยางพารา และมีอาชีพเสริมโดยการทำนาและทำสวนผลไม้

จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ในเขต อบต. มีจำนวน 1,066 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 100.00 จำนวนบ้านที่มีโทรศัพท์ 80 หลังคาเรือน

2.5.4 ขอบเขตและระยะเวลาในการวิจัย

โครงการนี้มีระยะเวลาในการดำเนินงาน 1 ปี นับจากวันที่ได้รับการอนุมัติงบประมาณและดำเนินงานวิจัยในเขตพื้นที่การให้บริการทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส ตำบลตะโละเหลอ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การมีสภาพการศึกษาชุมชนทำให้เป็นแห่งที่กรรมการสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหาข้อยุติหาความสมานฉันท์ หามุมมองที่ตรงกันโดยใช้สภาในการอธิบายข้อข้องใจ มีการจัดคณะทำงานและคนกลางอย่างเป็นระบบและเป็นธรรม โดยใช้กระบวนการคิด กระบวนการวิจัยท้องถิ่นมีชุมชนเข้าที่มีส่วนร่วมเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าจะได้นำมาใช้แล้วประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจและเป็นฐานในการที่จะใช้ประโยชน์ต่อไป

- แนวคิดเกี่ยวกับสภาชุมชน

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัย โครงการวิจัย “การจัดตั้งสภาการศึกษาชุมชน เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา และการศึกษาของชุมชนโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส ตำบลตะโละเหลอ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา” ได้พบว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่ได้รับแนวคิดตามกระบวนการทัศน์อิสลามที่เรียกว่า “ซุรอ”

คำว่า “ซุรอ” เป็นคำยืมจากภาษาอาหรับ หมายถึง การประชุมโดยคณะบุคคลเพื่อหามติในเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือหลายๆ เรื่อง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารงานราชการแผ่นดินหรือการบริหารจัดการในชุมชนเพื่อความยุติธรรมและความสงบสุข สรุปแล้ว ซุรอ ก็คือการระดมความคิดเห็นและคัดเลือกแนวคิดที่หลากหลายซึ่งเสนอโดยสมาชิกซุรอในการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซุรอ จึงเป็นหลักและบทบัญญัติทางศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาสังคม การพัฒนาสังคม และการให้การสงเคราะห์แก่สังคม ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิบัติในการปกครองหรือการจัดการชุมชนให้เป็นที่พึงพอใจ โปร่งใสและรับรู้ร่วมกันทุกฝ่าย การบัญญัติว่าด้วยการซุรอ เป็นสิ่งจำเป็นซึ่งอิสลามถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้นำหรือผู้บริหาร และเป็นสิทธิของผู้ตามโดยยึดหลักฐานทางศาสนาสำคัญ 3 ประการ อันได้แก่คัมภีร์อัลกุรอาน วจนทานศาสดาและมติพ้องกันของบรรดานักวิชาการอิสลาม

จากหลักการดังกล่าว คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าการบริหารจัดการชุมชนด้วย "สภาชุมชน" น่าจะเป็นทางออกหนึ่งในการแก้ปัญหาความขัดแย้งและสามารถพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การพัฒนาชุมชนมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงควรเป็นการใช้การปกครองแบบ "ประชาธิปไตย" ที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ผสมกับการนำวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานแห่งบทบัญญัติทางศาสนาอิสลามมาเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

ลักษณะของกระบวนการชุรอ กระบวนการ "ชุรอ" มีความหมายทางด้านศาสนบัญญัติว่า การประชุมหรือปรึกษาหารือตามรูปแบบอิสลามจนได้ข้อสรุปหรือมติเพื่อนำไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติของท่านศาสดา เช่น ก่อนทำสงครามทั้งสงครามบาตร์และอุซูดท่านศาสดามีการปรึกษาหารือก่อนว่าจะตั้งรับในเมืองหรือจะออกไปสู้รบนอกเมือง และตอนที่ท่านศาสดาญัตยบียะฮ์ ท่านได้การปรึกษาหารือกับสาวกอาลีและอุซามะฮ์ นอกจากนั้น กระบวนการชุรอยังได้ถูกสานต่อโดยสาวกของท่านไม่ว่าจะเป็นท่านอับบอบากร์ หรือ อุมัร จะเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการชุรอเป็นอย่างยิ่ง ดังคำกล่าวของมัมูน บินมะฮรอน กล่าวไว้ ความว่า เมื่อท่านอับบอบากร์จะตัดสินปัญหาใดท่านจะกลับไปดูบทบัญญัติในอัลกุรอาน หากไม่พบก็จะกลับไปดูวจนะศาสดา (อะดิษ) หากยังไม่พบท่านจะถามประชากรชาญ์ของท่านว่ามีผู้ใดพบปัญหาดังกล่าวที่มีระบุไว้จากวจนะศาสดา หากท่านศาสดาเคยบัญญัติทางแก้ไว้ ท่านจะตัดสินตามที่ศาสดาได้ตัดสิน แต่หากยังไม่พบท่านจะเรียกบรรดาผู้นำต่างๆ มาปรึกษาเพื่อตัดสินในปัญหาข้างต้นและท่านจะยอมรับในมติของที่ประชุมให้ช่วยตัดสินผู้คน

การใช้กระบวนการชุรอนั้นมีข้อแม้สำคัญคือ ต้องเป็นเรื่องที่ไม่มีตัวบทจากคัมภีร์อัลกุรอาน วจนะของท่านศาสดา และมติปวงปราชญ์และหลักการทั่วไปของอิสลาม ส่วนวิธีการในการสรรหาตัวแทนคณะกรรมการชุรอนั้นเป็นการคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์มากกว่าการเลือกตั้งหรือวิธีการประชาธิปไตย ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลที่ตรงกับภาระงานที่และเหมาะสมกับตำแหน่งที่แท้จริง เพื่อมาเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ จนได้ข้อสรุปหรือมติตามรูปแบบอิสลามที่พึงปฏิบัติ ซึ่งรูปแบบหรือวิธีการอาจจะไม่กำหนดตายตัว แต่เป็นระเบียบและแนวทางดำเนินการที่สามารถสามารถปรับให้เข้ากับทุกสถานการณ์ ทั้งนี้ตามทัศนะของอิสลามถือว่าเป้าหมายของกระบวนการชุรอนั้นสำคัญกว่าวิธีการ กล่าวคือ กระบวนการชุรอจะต้องมีเป้าหมายตามหลัก ศาสนธรรมเท่านั้น อันได้แก่ 1) ต้องดำเนินการชุรอด้วยความบริสุทธิ์ใจเป็นที่ตั้ง 2) สนองประโยชน์ส่วนรวม ปฏิเสธประโยชน์ส่วนตน/กลุ่มตนหรือเผ่าพันธุ์ของตน 3) ต้องปราศจากการพูดโกหก สับปลับ หลอกลวงและมีคุณธรรมสูงส่งในการดำเนินการชุรอเพราะการดำเนินการชุรอเปรียบเสมือนอามานะฮ์ (พันธสัญญา) 4) ให้เกียรติผู้เข้าร่วมประชุมและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นถึงแม้จะไม่ชอบใจ 5) ยอมรับมติที่ประชุมหรือเสียงข้างมากถึงแม้เราจะไม่เห็นด้วยแต่จะต้องไม่ค้านหลักการศาสนา

นอกจากนี้คุณสมบัติของบุคคลที่จะเป็นคณะกรรมการชุรอนั้นจะต้องเป็นคนที่นับถือศาสนาอิสลามที่บรรลุนิติภาวะ และมีสติสัมปชัญญะ รวมทั้งมีคุณธรรมเป็นที่ประจักษ์ มีความรู้ ความสามารถ ความเฉลียวฉลาดและประสบการณ์ที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไป

การนำหลักการของสภาชุมชนไปใช้ในชุมชน จากการศึกษาพบว่าชุมชนในเขตพื้นที่การให้บริการทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส ต.ตะโละพะลอ อ.รามัน จ.ยะลา ได้พยายามนำกระบวนการชุมชนตามหลักศาสนาอิสลามมาบูรณาการให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม จนสามารถนำหลักการในการบริหารจัดการความรู้ที่สามารถปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันได้ คือ การประชุมแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเอง และการสรรหาผู้นำในชุมชนในด้านต่างๆ เพื่อเป็นผู้นำชุมชนที่ส่งเสริมความดีงาม สร้างสรรค์ประโยชน์ และคอยดูแลปกป้องอันตราย หรือความหวาดระแวงใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นในชุมชนได้ และเพื่อเป็นตัวแทนเข้าร่วมประสานงานระหว่างคณะวิจัยโครงการทวิภาษา ครูในโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส และสมาชิกในชุมชน เพื่อหนุนเสริมโครงการทวิภาษา และร่วมการกำหนดทิศทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนชุมชน

ดังนั้น การสรรหาผู้นำของชุมชนในเขตบริการทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส ต.ตะโละพะลอ อ.รามัน จ.ยะลา จึงได้สรรหาผู้นำในด้านต่างๆ ดังนี้คือ 1) ผู้นำทางด้านการบริหารจัดการชุมชน 2) ผู้นำทางด้านการศึกษา (ด้านศาสนาและสามัญ) 3) ผู้นำทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งบุคคลดังกล่าวจะเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในชุมชน และเป็นที่ปรึกษา โดยผ่านการแต่งตั้งคณะทำงานทางการศึกษาให้แก่ชุมชน เพื่อสนับสนุนโครงการทวิภาษา และการศึกษาในชุมชนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัฒนธรรมและความต้องการของชุมชน รวมทั้งเป็นรูปแบบที่ไม่ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม

2.7 นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

สภาการศึกษาชุมชน เป็นองค์กรหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้โครงการทวิภาษา รวมทั้งการจัดการศึกษาชุมชนอื่นๆ เช่น การศึกษาในด้านศาสนาของชุมชนเกิดขึ้นและดำเนินต่อไปได้โดยไม่มีปัญหา โดยนักวิจัยชาวบ้านร่วมกับชุมชนจัดตั้งเป็นองค์กร โดยคัดสรรตัวแทนของบุคคลหลากหลายอาชีพเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการ

ส่วนที่ 3

กระบวนการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยในโครงการจัดตั้งสภาการศึกษาชุมชน เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา และการศึกษาของชุมชน ในเขตบริการของโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส ต.ตะโละพะลอ อ.รามัน จ.ยะลา โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1. จัดตั้งสภาการศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรหมู่บ้านสำหรับบริหารจัดการด้านการศึกษา จัดเก็บข้อมูล องค์ความรู้ของชุมชน รวมทั้งร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านบึงน้ำใส

2. เพื่อหาวิธีการหนุนเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาและการศึกษาของชุมชนโดยผ่านสภาการศึกษาชุมชน

การวิจัยนี้เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ด้วยเหตุนี้การดำเนินงานวิจัยส่วนใหญ่จึงเป็นการจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านตัวแทนของกลุ่มที่อยู่ในชุมชน ทั้งนี้ในการจัดเก็บข้อมูลต้องเข้าถึงชุมชนจึงมีแกนนำด้านความคิด ได้แก่ โต๊ะครู, ครู, อุตสาข, ผู้นำชุมชน, ผู้นำกลุ่มอาชีพ, ผู้นำศาสนา, ผู้ปกครองของเด็กนักเรียน และภูมิปัญญาด้านต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ

ฉะนั้นที่วิจัยจะต้องใช้กระบวนการวิจัยท้องถิ่นและคณะทำงานของทีมงานสภาการศึกษาชุมชนบ้านบึงน้ำใส ในการดำเนินงานจัดกิจกรรมประชุมและหาข้อตกลงร่วมกัน โดยที่มติในที่ประชุมเป็นเสียงเอกฉันท์ในการที่จะดำเนินการใดๆอย่างระมัดระวังและรอบคอบ หากทดลองทำไปแล้วแต่ไม่ได้ผล หรืออาจมีปัญหาที่จะใช้วิจารณ์ของแต่ละคนที่รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่แบ่งงานให้ทำ ประกอบกับที่วิจัยได้สรรหาจัดตั้งคณะทำงานของสภาซึ่งจะประกอบด้วยบุคคลที่เป็นแกนนำในด้านความคิดอยู่แล้ว เช่น ตัวแทนจากผู้นำหมู่บ้าน, อบต, สถาบันปอเนาะ, โรงเรียนเอกชน, ตาดีกา, กรรมการโรงเรียนชั้นพื้นฐาน, ครู, กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาและแกนนำชุมชน การดำเนินงานวิจัยตามกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีกระบวนการ หรือ แนวทางการขับเคลื่อนโครงการ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยโครงการจัดตั้งสภาการศึกษา มี 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. จัดเวทีประชุมเพื่อจัดตั้งคณะทำงาน (คณะกรรมการสภาการศึกษา)

2. จัดกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของสภาการศึกษาชุมชน ได้แก่

- 2.1 กิจกรรมสร้างความเข้าใจในหลักการและเนื้อหาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น)

- 2.2 กิจกรรมฝึกอบรมระบบเขียนแทนเสียงภาษามลายูปาตานีด้วยอักษรไทย

3. ประชุมชี้แจงโครงการจัดตั้งสภาการศึกษาชุมชนร่วมกับโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส เพื่อค้นหาวิธีการดำเนินงาน วิธีแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่อาจจะในชุมชน
4. จัดกิจกรรมศึกษาและข้อมูลในชุมชน ได้แก่
 - 4.1 ศึกษาข้อมูลเด็กอนุบาลที่จะเข้าเรียนในปีการศึกษา 2551 เพื่อสามารถค้นหาสาเหตุที่เด็กไม่เข้าเรียน
 - 4.2 ศึกษาข้อมูลในบริบทของชุมชน และร่วมวางแผนนโยบายการจัดการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบที่เหมาะสมกับชุมชน
5. จัดกิจกรรมทำสื่อต่าง ๆ ด้วยภาษามลายูถิ่น เช่น นิทานพื้นบ้าน เรื่องเล่า นิทานและเพลงกล่อมเด็ก
6. จัดกิจกรรมสร้างความคุ้นเคยระหว่างชุมชน เด็กนักเรียนและครูในโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี
7. จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมประจำชุมชน เพื่อเป็นศูนย์กลางหรือแหล่งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านต่างๆในชุมชน อันนำไปสู่การสืบสานและเผยแพร่ต่อไป รวมทั้งเป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน
8. เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโครงการทวิภาษาฯ ให้กับชุมชน เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่แท้จริงของโครงการทวิภาษาฯ ให้คนในชุมชนมีความเข้าใจตรงกัน
9. การสนับสนุนและส่งเสริมโครงการการศึกษาของชุมชน ในเขตบริการของโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส ต.ละโละหลอ อ.รามัน จ.ยะลา
10. แนะนำข้อมูลและเผยแพร่โครงการทวิภาษาฯ ไปสู่โรงเรียนในพื้นที่ตำบลละโละหลอ และโรงเรียนที่สนใจ

ส่วนที่ 4

ผลการดำเนินงานวิจัย

การดำเนินงานวิจัยโครงการสามารถดำเนินงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยสามารถจัดตั้งสภาการศึกษาชุมชน ซึ่งมีส่วนในการสร้างความเข้าใจเรื่องการศึกษาที่มีอยู่ในชุมชน โดยเฉพาะโครงการทวิภาษาฯ ที่เลือกโรงเรียนบ้านบึงน้ำใสเป็นโรงเรียนนำร่องในการดำเนินงาน ดังนั้น คณะกรรมการสภาการศึกษาชุมชน จึงเผยแพร่ข้อมูลและอธิบายวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่แท้จริงเกี่ยวกับโครงการทวิภาษาฯ ซึ่งส่งผลทำให้สามารถไขข้อข้องใจให้กับคนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบทวิภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) และสามารถลดความหวาดระแวงหรือข้อสงสัยของโครงการทวิภาษาฯ รวมทั้งสามารถสร้างความมั่นใจแก่คนในชุมชนต่อการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษามากขึ้น

ผลการดำเนินงานโครงการและกระบวนการดำเนินงานที่จัดขึ้น ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ครูในโรงเรียนและคนในชุมชนได้ทำงานร่วมกันมากขึ้น โดยผ่านการจัดกิจกรรมทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน นอกจากนี้คณะกรรมการสภาการศึกษาสามารถผลักดันการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมประจำชุมชนขึ้น เพื่อแหล่งรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ และภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ รวมทั้งเป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งทำให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคีและร่วมแรงร่วมใจกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชนมากยิ่งขึ้น

จากกระบวนการวิจัย ทั้ง 10 ขั้นตอน โครงการได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สามารถสรุปเป็น 5 กิจกรรมหลักๆ ดังต่อไปนี้

- 1) การจัดประชุมเพื่อจัดตั้งคณะทำงาน (คณะกรรมการสภา)
- 2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสภาการศึกษาชุมชนและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและเนื้อหาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น)
- 3) การศึกษาข้อมูลและรวบรวมองค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ในชุมชน
- 4) การสนับสนุนและส่งเสริมโครงการการศึกษาของชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส
- 5) การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมประจำชุมชน

โดยมีรายละเอียดการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

4.1 การจัดประชุมเพื่อจัดตั้งคณะทำงาน (คณะกรรมการสภา) โดยมีวิธีการ ดังนี้ คือ

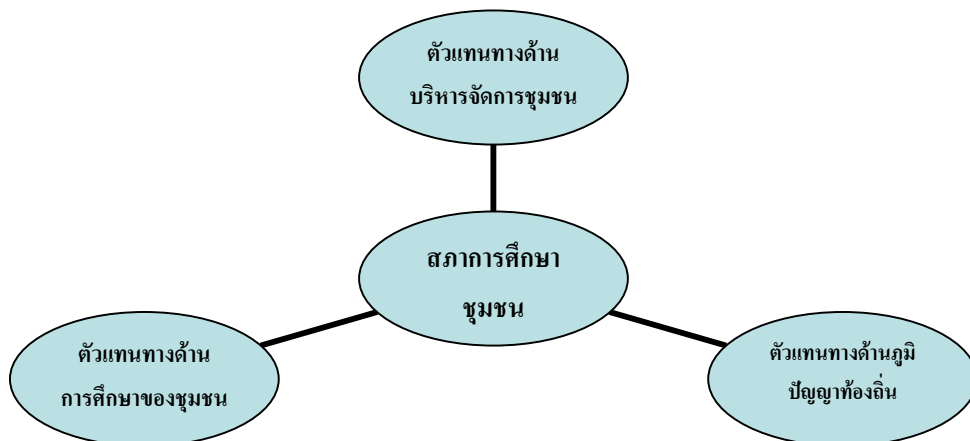
4.1.1 เชิญชาวบ้านที่เกี่ยวข้องและตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนมาประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดตั้งองค์กรที่จะมาทำงานให้กับชุมชน ซึ่งก่อนมีการคัดเลือกคณะกรรมการ ทีมวิจัยได้อธิบาย

และชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่เดิมในโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กในโรงเรียนบ้านบึงน้ำใสได้ต่ำกว่ามาตรฐานที่สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเข้าใจในรูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมๆ แล้วจึงนำเสนอหลักการและรูปแบบ (เบื้องต้น) เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาให้ผู้ร่วมประชุมเข้าใจ รวมทั้งให้ผู้ร่วมประชุมร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่เด็กนักเรียนได้ผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งผลจากการพูดคุยผู้เข้าร่วมประชุมมีความคิดเห็นที่เหมือนกัน คือ เกิดจากปัญหาในการเรียนรู้ของเด็ก กล่าวคือ ความไม่เข้าใจภาษาของเด็กกับครูผู้สอน จึงทำให้เด็กเรียนไม่เข้าใจ

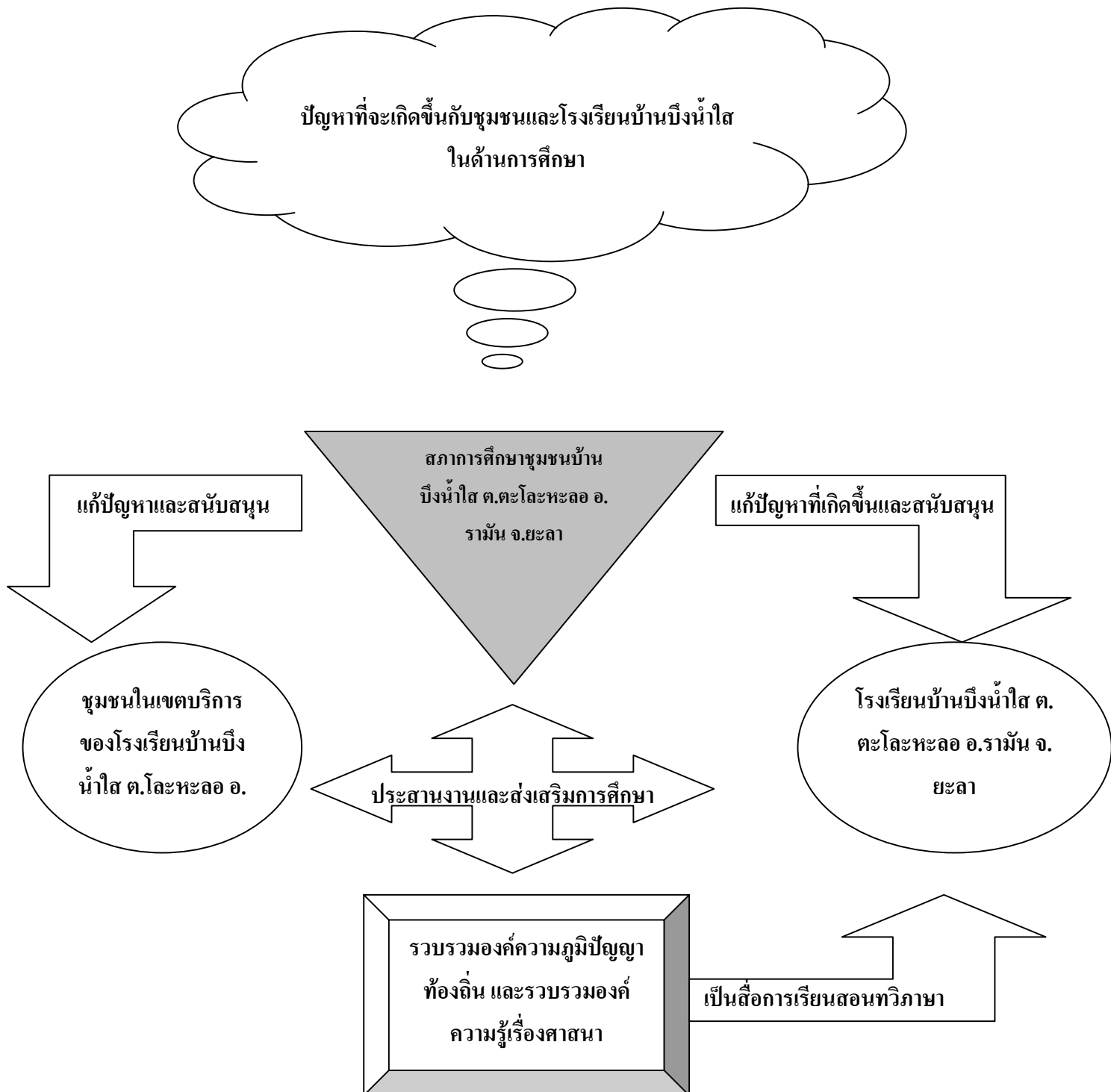
4.1.2 การสรรหาคณากรที่จะมาทำงานให้กับสภาการศึกษาหรือองค์กรของชุมชน โดยมีการสรรหาจาก 3 กลุ่มหลักๆ คือ 1) ผู้นำทางด้านการบริหารจัดการชุมชน 2) ผู้นำทางด้านการศึกษา 3) ผู้นำทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งแต่ละกลุ่มมีองค์ความรู้ ความสามารถ และความสำคัญที่แตกต่างกัน ผลการสรรหาได้รายชื่อดังต่อไปนี้

- 1) ผู้นำทางด้านการบริหารจัดการชุมชน ได้คัดเลือก นายอับดุลเลาะ ลายามุง ให้ดำรงตำแหน่งประธานสภาการศึกษาของชุมชน เนื่องจากท่านดำรงตำแหน่งรองนายก องค์การบริหารส่วนตำบลตะโละเหลอ อ.รามัน จ.ยะลา ซึ่งคนในชุมชนให้การยอมรับนับถือเป็นอย่างดี
- 2) ผู้นำทางด้านการศึกษาของชุมชน ได้คัดเลือก นายอับดุลเลาะ อิหะโละ เนื่องจากท่านดำรงตำแหน่งเป็นข้าราชการครู
- 3) ผู้นำทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้คัดเลือกนายพีตะลี อะตะบู เนื่องจากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านภูมิปัญญา และมีประสบการณ์การทำวิจัยท้องถิ่นมาก่อน

การจัดตั้งคณะกรรมการสภาการศึกษาชุมชน

แผนภาพแสดง บทบาทของสภาการศึกษา

4.2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสภาการศึกษาชุมชน³ โดยการสร้างความเข้าใจในหลักการและเนื้อหาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา ซึ่งมีกิจกรรมประกอบด้วย 4 กิจกรรมย่อย ดังนี้

4.2.1 ประชุมชี้แจงโครงการจัดตั้งสภาการศึกษาชุมชนร่วมกับโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส เพื่อค้นหาวิธีการดำเนินงาน วิธีแก้ปัญหา และอุปสรรค รวมทั้งประโยชน์ของโครงการทวิภาษาที่มีต่อชุมชนร่วมกัน เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสภาการศึกษากับโรงเรียนและชุมชน และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่ประสบกับโครงการ ทวิภาษาร่วมกัน โดยเชิญชาวบ้านที่อยู่ในเขตบริการของโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส ต.ตะโละเหลอ อ.รามัน จ.ยะลา และตัวแทนจากกลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ดังนี้ ประกอบด้วย 6 กลุ่มด้วยกันดังนี้ คือ

1. คณะกรรมการสภา	10	คน
2. คณะกรรมการสถานศึกษา	8	คน
3. ตัวแทนครู	10	คน
4. ผู้นำชุมชน	3	คน
5. ผู้ปกครองนักเรียน	14	คน
6. ตัวแทนกลุ่มอาชีพ	5	คน

ผลที่ได้จากกิจกรรมนี้ คือ ได้มีการเสนอให้มีโครงการสวัสดิการช่วยเหลือโรงเรียนเกี่ยวกับกองทุนสนับสนุนให้กับเด็กอนุบาล1ที่เข้ามาเรียนในปีแรก เช่น กองทุนเกี่ยวกับอาหารกลางวันของเด็กอนุบาล1 และทำให้ชุมชนในเขตบริการโรงเรียนบ้านบึงน้ำใสเข้าใจในโครงการทวิภาษาและยินดีสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและร่วมหาแนวทางการดำเนินงานและหาแนวทางการแก้ปัญหาเมื่อเกิดอุปสรรคระหว่างการทำงานเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

4.2.2 กิจกรรมสร้างความคุ้นเคยระหว่างเด็กกับโรงเรียน เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับเด็กที่เข้าเรียนในปี 2551 ระหว่างเด็กกับครู และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี โดยมีการดำเนินงานโดยผ่านกิจกรรมการเล่นที่พื้นบ้านที่อยู่ในชุมชน คือ “**การเล่นจอบะ**” หรือการเล่นหมากขุมของไทย ทั้งนี้สาเหตุที่เลือกการเล่นพื้นบ้านมาจัดกิจกรรมสร้างความคุ้นเคยระหว่างเด็กกับโรงเรียน เนื่องจากการเล่นจอบะเป็นการเล่นพื้นบ้านที่ยังมีการเล่นในปัจจุบันและมีคุณค่าสาระแนวนคิด สำคัญ ดังนี้

1) การเล่นหมากขุม มีคุณค่าในการฝึกกลับสมอง การวางแผนการเดินทางหมากจะต้องคำนวณจำนวนลูกหมากในหลุม ไม่ให้หมากตาย และสามารถกลับมาหยิบลูกหมากในหลุมของตนเองได้อีก ผู้เดินหมากขุมจึงต้องมีสายตาไว คิดเลขเร็ว เป็นการฝึกวิธีคิดวางแผนจะหยิบหมากในหลุมใด

³ (โปรดดูรายละเอียด การปรึกษาหารือในภาคผนวก หน้า 30)

จึงจะชนะฝ่ายตรงกันข้าม เป็นการฝึกให้ผู้เล่นรู้จักคิดวางแผนในการทำงานทุกอย่างสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2) เป็นการพักผ่อนหย่อนใจ นันทนาการภายในบ้าน ภายในชุมชน ให้ทั้งความสนุกสนานและความใกล้ชิดระหว่างพี่น้องญาติมิตร

3) ก่อให้เกิดการประดิษฐ์รางหมากขุม ที่มีความสวยงามและประณีต เป็นความภาคภูมิใจของผู้สร้างชิ้นงาน และยังสามารถสร้างรายได้ในการจำหน่ายรางหมากขุม

กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียน

ผลที่ได้จากกิจกรรมนี้ คือ เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองเด็ก ครูและนักเรียน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน รวมทั้งทำให้ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นกับระบบการเรียนการสอนแบบทวิภาษาซึ่งมีผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม และทำให้ชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน

4.2.3 จัดเวทีชี้แจงหลักการและเนื้อหาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาและจัดฝึกอบรมระบบตัวเขียนภาษามลายูปาตานีอักษรไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการทวิภาษา และเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบตัวเขียนภาษามลายูปาตานีด้วยอักษรไทย ให้กับทีมวิจัยและคณะทำงานของสภาการศึกษา โดยการเชิญวิทยากรจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นภาษามาให้ความรู้และจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบเขียนแทนเสียงภาษามลายูปาตานีด้วยอักษรไทย

กิจกรรมเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการทวิภาษา

ผลที่ได้จากเวทีนี้

- 1.เข้าใจในหลักสูตรการเรียนการสอนแบบทวิภาษาในระดับเบื้องต้น
- 2.เข้าใจระบบตัวเขียนภาษามลายูปาตานีด้วยอักษรไทย
- 3.สามารถเขียนเรื่องสั้นภาษามลายูปาตานีด้วยอักษรไทย

4.3 การสนับสนุนและส่งเสริมโครงการการศึกษาของชุมชน เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมโครงการการศึกษาของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งได้ปฏิบัติงานดังนี้

- 1) ประชุมวางแผนหาแนวทางการหนุนเสริมโครงการการศึกษาของชุมชน
- 2) สำรวจความต้องการของชุมชนในเรื่องการศึกษา
- 3) ติดต่oprสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงานตามความต้องการของชุมชนและให้หน่วยงานนั้นมาสนับสนุนโครงการ โดยประสานงานกับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา
- 4) ติดตามผลการดำเนินและประเมินผล
- 5) สรุปผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยลงพื้นที่สำรวจความต้องการของชุมชนในเรื่องการศึกษา

4.4 การศึกษาข้อมูลและรวบรวมองค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ในชุมชน โดยมีการดำเนินงานดังนี้

4.4.1 จัดเวทีศึกษาข้อมูล ได้แก่ ศึกษาข้อมูลเด็กอนุบาลที่จะเข้าเรียนในปีการศึกษา 2551 เพื่อสามารถค้นหาสาเหตุที่เด็กไม่เข้าเรียน ซึ่งมีกระบวนการในการดำเนินการจัดกิจกรรม ดังนี้ 1.เชิญ

ชาวบ้านที่อยู่ในเขตบริการของโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส ต.ตะโละพะลอ อ.รามัน จ.ยะลา และตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ดังนี้

1) คณะกรรมการสภาฯ	10 คน
2) ตัวแทนสถาบันการศึกษาและชาวบ้าน	
- ตาดีกา	3 คน
- มัสยิด	1 คน
- ปอเนาะ	1 คน
- ภูมิปัญญา	2 คน
- ชมรมกีฬาพื้นบ้าน	2 คน
- ที่ปรึกษา	2 คน
- ผู้นำหมู่บ้าน	2 คน
- แม่บ้านกลุ่มอาชีพ	2 คน
- ชาวบ้าน	25 คน

ผลที่ได้จากกิจกรรมนี้ คือ ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างครูโรงเรียนบ้านบึงน้ำใสกับ ผู้ปกครองเด็ก ในการค้นหาสาเหตุที่ไม่สามารถส่งลูกเข้าเรียนในชั้นอนุบาล และหาวิธีการที่จะช่วยเหลือผู้ปกครองต่อไป

4.4.2 ศึกษาข้อมูลในบริบทของชุมชน และร่วมวางแผนนโยบายการจัดการศึกษาที่หลากหลาย รูปแบบเหมาะสมกับชุมชน เพื่อจัดทำข้อมูลบริบทชุมชน ปรากฏผู้มีภูมิปัญญาด้านต่างๆ และบูรณาการเพื่อการศึกษาที่เหมาะสมแก่ชุมชน

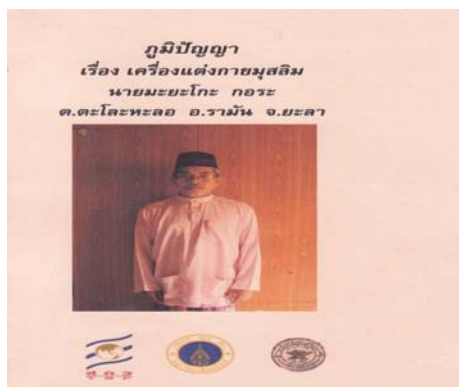
ผลที่ได้จากกิจกรรมนี้ คือ ทีมงานได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านในด้านต่างๆ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้นในการดำเนินงานช่วงต่อไป เช่น 1) ข้อมูลปราชญ์ด้านศาสนา 2) ปราชญ์ด้านหมอบ้าน 3) ปราชญ์ด้านอาชีพพื้นบ้าน (ประมงพื้นบ้าน) 4) ปราชญ์ด้านการจักสาน 5) ปราชญ์ด้านอาหารพื้นบ้าน 6) ปราชญ์เครื่องแต่งกายมุสลิม 7) ปราชญ์ทางด้านกรีซ 8) ปราชญ์ ทางด้านการละเล่นพื้นบ้าน 9) ปราชญ์ทางด้านวรรณกรรมพื้นบ้าน 10) ปราชญ์ทางด้านการแสดงพื้นบ้าน

กิจกรรมลงพื้นที่เก็บ
ข้อมูลภูมิปัญญาด้าน
ต่างๆในชุมชน

รายชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆของชุมชน

ผลงาน: นิทาน/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

นิทานที่ 1 เรื่อง คนมลายูกับคนไทยพุทธ
ออแร มลายู ตีองา ออแร ซีแย (ฉบับอักษรยาวี)

دا اورني دو اورني - سورتي تو اورني ملو
سورتي لاتي اورني سيام
دو اورني اورني دورتي سيامين
سوق ، سوق ، سوق
دي سوقي ~~سيام~~ هوئي ، سيبا ، رجليوفا ، رجليوفا
اي... مادو ، اورني ملوكان ، اورني سيام ايت دغر
دي هوئي ~~سيام~~ كي تيتو ، آه... فوني... اوو -
فای کون ، اورني ملو اميني انفا باتو فای کون -
سنا راي مادو ايت ، مادو هميت اورني ملو لتي
صيف ، سلف تلويع
تمت

ออแร มลายู ออแร ซีแย (ฉบับอักษรไทย)

อาดอ ออแร ดูวอ ออแร, ออแร มลายู ตีองา ออแร ซีแย. ปูเวาะ ดียอ ยาดิ ซา-เอ็ง บา-เอะ ก็
มานอ ก็ ซือกาลิ โชะมอ. อาดอ ซาตู ฮาริ ปูเวาะ ดียอ ก็ 'ยาแล มาโชะ ดาแล ฮูแด, ตีบอ ตีบอ, ออแร
มลายู นาเปาะ ซาแร มาดู ดียอ กาทอ "อะฮ! มาดู มาดู", ออแร ซีแย ตู ปง ฮูงา มาริ แดเงาะ, ปะฮ
ดียอ กาทอ "อะฮ...! ผึ้ง..." ออแร มลายู ตู ปง ฟุง ซือลาลู. ปะฮตู ออแร ซีแย กาทอ "ไป ก่อนนะ", ออ
แร มลายู ปง อาเมะ กาญ เปก็อง ซาแร มาดู ปะฮ ลาริ ซือลาลู, มาดู ปง ตีอรูเบะ ดาริ ซาแร กือเตะ
ออแร ซีแย ตู ซือเลาะ ตีอกลิง.

เรื่องจาก นายมะยูนุ ชามะเต็ง

คำแปล : เรื่อง คนมลายูกับคนไทยพุทธ

มีคน 2 คน เป็นคนมลายูหนึ่งคนและคนไทยพุทธหนึ่งคน พวกเขาเป็นเพื่อนรักกันเวลาไปไหนจะไป
ด้วยกัน อยู่มาวันหนึ่งทั้งสองเดินเข้าไปในป่า ทันใดนั้นคนมลายูก็เหลือบไปเห็นรังผึ้ง เขาก็พูดว่า "อะฮ! มา
ดู มาดู" เพื่อนที่เป็นคนไทยพุทธก็วิ่งมาดู และพูดว่า "อะฮ ผึ้ง" พอคนมลายูได้ยินก็หลบทันที (เพราะเข้าใจ
เป็นคำว่า "ฟุง" ในภาษามลายูที่แปลว่าหลบ) หลังจากนั้นคนไทยพุทธะพูดต่อไปว่า "ไปก่อนนะ" คนมลายูก็
หยิบไม้แล้วก็ขว้างรังผึ้งแล้ววิ่งหนีทันที (เพราะได้ยินเป็นคำว่า "แบก็อง" ในภาษามลายูที่แปลว่าขว้าง) ผึ้งก็
เลยบินมาตอมคนไทยพุทธจนสลบ

กุกะกะ ด็องกา มูแซ

۵۵۵۶ ۵۵۵۷ ۵۵۵۸
 ادا سنگور، بوروغ کائی، باوا کئی، روتی مار، صیقل
 دامن کایو، مکدین ادا سنگور، مروتی، مقانکن او، ~~اوغ~~ این سنگور
 بوروغ، ای ایلوق ساران، چوب انگور، کور کور، دخی ساران، مردو حنای
~~بوروغ~~ بوروغ، لابین دغر ساران، مکدین بوروغ، کائی سکر، عاق، عیان
 دخی، تلوقا کات، روتی، دودق، دمولوتن، جاتو، روتی، ایت، مکدین
 دماکن اوله مروتی.

อดอ แชกอ บุงกร กะเกะ บอเวะ ซื่อทื่อปิง รอดตี มารู๊ แสงะ ดี แดแฮ กายู. มูแซ โตะ บอเวะฮ
 ปาสง กายู. บอ มูแซ นาเปาะ กะเกะ ดียอ กาดอ “โอะฮ...ฮากู ตู ยาศี บุงกร แยะ ซอรอ ซื่อตะ”

ភ្នំពេញ ៖ បង យ៉ាង កាតូ “អាក្ន ឆន្ទ ‘ក្បែរ ជីវង ឆន្ទ ប្រេ មារ៉ូតូ ឆ្នាំកាតិ” ប្រេ ជីយ៉ា ឆ្នាំកា អា... អា..” ជីយ៉ា ជីយ៉ា កាតូ រតី ក្បែរ ជី ម្នាក់ ជីយ៉ា , រតី បង យ៉ាតែង ជី ប្រេ ឆ្នាំ ឆ្នាំ កាតូ, ម្នាក់ ឆ្នាំ កាតូ ក៏ អាមេ រតី មារ៉ូ មាត្រ.

มีอีกตัวหนึ่งคาบขนมปังบินมาเกาะบนกิ่งไม้ ส่วนหมูสังข์อย่าได้ต้นไม้ที่อีกาบินมาเกาะ พอหมูสังข์เห็นอีกากำลังคาบขนมปัง มันก็คิดอุบายขึ้นแล้วก็พูดว่า “ไอ้ข้านี้แหละเป็นนกที่เสียงไพเราะ” เมื่ออีกาได้ยินมันก็ตอบว่า “ข้านี้แหละที่เป็นนกที่เสียงไพเราะที่สุดพร้อมร้องเสียง กา...กา.. “ โดยที่มันลืมนึกว่ามันกำลังคาบขนมปังอยู่ ขนมปังที่คัมนคาบก็ตกลงมา เจ้าหมูสังข์ก็รีบวิ่งไปเก็บขนมปังมากินอย่างเอร็ดอร่อย

นิทานที่ 3 เรื่อง อาหารเป็นพิษ

มาแกแหม ย่าดี รุจ	คำแปล : อาหารเป็นพิษ
1. ปาดอ ซาตุ ฮารี เปาะฮะ กิ แดแฮ ฮาแย. ฮูแด ดี ตือปี จาเราะ. 2. ดียอ นาเปาะ ปาฮง 'กิแน ดี ตือปี จาเราะ. 3. ดียอ กิ จาบุ ปาฮง 'กิแน ตู เวาะ กือละ ดู เมาะฮ . 4. ดียอ ซุโรฮะ มะเงาะฮ กือราบู ปาฮง 'กิแน. 5. ดียอ กิ มาแก กือราบู ปาฮง 'กิแน เตาะ ฮาบีฮ. 6. ดียอ ปง ตาโรฮะ มาแก แอเฮาะ ปูเลาะ. 7. แอเฮาะ ฮารี ดียอ มาแก ปูเลาะ. ดียอ บือราฮอ ปาเนฮ ตาแล ปือโระ ซือบะ ปาฮง 'กิแน ย่าดี รุจ เตาะฮ	1.วันหนึ่งเปาะฮะไปดักจับปลาใกล้ลำธาร 2. เขาเหลือบไปเห็นต้น 'กิแน (พืชท้องถิ่น) อยู่ใกล้ลำธาร 3. เขาก็เลยไปถอนต้นนั้นเอากลับบ้าน 4. เขาสั่งให้มะเงาะฮทำยาดัน 'กิแน นั้น 5. เขากินยาดัน 'กิแน ไม่หมด 6. เขาก็เลยเก็บไว้กินพรุ่งนี้ 7.บอวันรุ่งขึ้น เขากินอีก แต่เขารู้สึกว่าร้อนใน เพราะต้น 'กิแน เป็นพิษแล้ว

นิทานที่ 4 เรื่อง ชูไลมานกับควาย

ชูไลมาน ดือกา กือราบู	คำแปล : ชูไลมานกับควาย
1. อาดอ ซาตุ ฮารี ชูไลมาน ดียอ กิ 'บือแน เนาะ แดแฮ ปูกะ อีแก. 2. ฮารี นิง ดียอ ปากา บาฮู แมเราะฮ. 3. ตือเงาะฮ ตือเงาะฮ ดียอ โตะ อาเกะ ปูกะ อีแก. 4. ดียอ นาเปาะ อีบู กูบา ฮาตะ มารี ตือปะ ดียอ แดแฮ อีแก. 5. อีบู กูบา ตู บารู บือราเนาะ บอเวะ ฮาโละฮ ลากี. 6. บอ กูบา นาเปาะ ชูไลมาน ปากา บาฮู แมเราะฮ ดียอ ฮามะ ซือลาฮู. 7. ชูไลมาน ลารี กือละ ดูเมาะฮ ตะแด เนาะ อาเมะ อีแก.	1.วันหนึ่งชูไลมานไปทุ่งนาเพื่อวางอวนดักปลา 2.วันนี้เขาสวมเสื้อสีแดง 3. ขณะที่เขากำลังเก็บอวนนั้น 4. เขาเห็นควายมุ่งมาหาเขาที่กำลังจับปลา 5.แม่ควายตัวนั้นเพิ่งคลอดลูกพาลูกตัวเล็กมาด้วย 6. พอควายเห็นชูไลมานสวมเสื้อแดงมันก็ไล่ขวิดทันที 7.ชูไลมานวิ่งหนีกลับบ้านไม่ทันได้เก็บปลา

นิทานที่ 5 เรื่อง กบในกะลา

มีกบตัวหนึ่งอยู่ในกะลา กบตัวนี้คิดว่าตัวมันใหญ่สุดแล้วไม่มีตัวอะไรใหญ่กว่าตัวมันแล้วเพราะอยู่ในกะลาตัวมันเต็มกะลา อยู่มาวันหนึ่งกะลาพลิกงายกบก็เลยได้ออกจากกะลาเห็นโลกกว้างใหญ่ แล้วมันก็กระโดดไปเรื่อย ๆ จนไปเห็นวัวตัวหนึ่งใหญ่กว่ามัน แล้วกบตัวนี้ก็พยายามจะทำตัวให้ใหญ่กว่าวัวมันก็เลยทำตัวพองโต ยิ่งพองไปจนท้องแตกตาย

นิทานที่ 6 เรื่อง ควายเผือก (ฉบับ อักษรยาวิ)

ក្បា ឬពេតេត

کتاب الفقه فی المسائل
کروبا فوقیه

فدا ساقوا را شکور کروبا فوقیه جنت فوقیه
یعنی بر جاتو کدالم سبواہ تاراکی دسام سن لاتی دکنفونج
شکوخی کاجو مله فندو دوق کفونج تبیق دان اورنج کفونج
برفانت اوسری آب او شایله کروبا جنت فوقیه است

دینی کاسیره بلس مله اورنج کفونج امپیل تالی دان
سایو ایکه دایه باو نامله له کروبا جاتو دغی سلامت
تفان دغی تبیق د حکا کروبا جنت فوقیه ایست تندوق
شورنج کفونج یغ فمولوجن دغی کوان عبوان اورتی کنا تندوق
ایست ایکه دایه هیدرا دان کروبا جنت فوقیه ایست تروس
لاری هادق کفرا چارق مایه جاری دوق فموج درالم هوتو دغا
هی رنیک هیجوت تامی تابولیه دودوق اورنج کفونج دوق فیه
نق ایکه دی تتامی تاسرهای تابولیه ایکه دایه کروبا جنت فوقیه
ایست فون لاری کسیرنج یارق کواسته تنجوخی مایه
دافان خراسوق هاری کروبا جنت فوقیه دکنفونج دایه
دنیصوف اوله فندوق کفونج تامی تبیق ایست تبیق دافان
صومله کروبا جنت فوقیه ایست مله کروبا ایست فوه تروس مقاموق
ماکن تانمن اورنج کفونج خره ماکو دایه تندوق فوک کته فوگون
ایق رمیون دایه موسما دایه فادی دایه لایم دقرا عساکره
تامن دایه توصوه اورنج کفونج کروبا یوم هوک نق تندوق اورنج خره
کروبا کلا مایوق دایه دایه دی منوصوف تبیق براب کلاور قضا
کلاور ایست

دواما دویله برلاو مله فیرق کتوا فیرق مقره اورنج کفونج
مساو سنات اونتوق منیمیق کروبا جنت فوقیه یغ محار ایست
لتوا کفونج خره ~~فوقیه~~ فمولوجن توستام فایله فم
نوعلیان مت خزر کره اورنج کفونج ائتوق کلوخی کروبا ایست
تتافن کروبا ایست رده فاگابوله تبیق دری لیکونج اورنج
مراصا تروس لاری منومو نورون کدالم بارو کلاور

No. 4

กฐา ปุเตส (ฉบับอักษรไทย)

ปาดอ ฮาฐิ ฮาฐิ อาดอ แชกอ กฐา ปุเตส บือชา ยาโตะส ดาแล ตือลากอ บุโระ. ออแร กาง
ปากะ มาริ แดเงาะ โตะ กือลิลิง ตือลากอ บุโระ. ปะฮ ปากะ ปีกะ เนาะ ตูลง กฐา ปุเตส ตู กือรานอ
'ซึแย บือละฮ. 'ซุมอ ปง อาเมะ ดาลี อีเกะ ดี กฐา ปะฮ ปากะ แสแระ กฐา ตู นา-อิ ตืองา ซือลามะ. ตีบอ
ตือบอ กฐา ปุเตส ตู ตาโนะ ซอแร ออแร กาง เฮาะ ตูลง แสแระ ตือย .ปะฮ ตู ปง ลาริ กิ 'นุซุ ดาแล
ฮูเต ตือปี จาเราะ มาแฉ. บอ ออแร กาง มาริ ปิเชาะฮ เนาะ อีเกะ ตือย ลาริ ลาเกาะฮ
จาเราะ ฮีแล ดาแล ฮูเต ซือเมะ. ออแร กาง ปง ปากะ กือละ ดูเมะฮ.

แอชะฮ ฮาฐิ ออแร ปากะ กิ จาริ กฐา ตู ปุละ. 'ซุมอ ปากะ บอเวะ บือเต, กาเปะ,บาเยะ
, แด กายู อุโตะ ยากอ ติริ ซือบะ กฐา นิง แบแก้ง. โตะ เตาะ ลามอ กฐา ตู ตูเบะ ดาริ ฮูเต ซือเมะ.
โตะแนแบ ปง บือเต กฐา ตู ซือลาตู ตาปี กฐา ลาริ ลากิ กิ โกะ ปากา แดมอ มาแก อาเนาะ กือเตาะฮ ,
ปีแซ , ปาดี, เมะเต. ปะฮ ตู ตาโนะ ตูแหว กือบง กือรานอ ตือย มาโบะ ดาเราะฮ.

ปาดอ ฮาฐิ กือตีกอ โตะกือมื่อแน โตะแนแบ กือเราะฮ ออแร กาง ปากะ ปิเตส ปากะ ลิง
ดาแล บาโระ ปุละ ตาปี ตะละฮ อีเกะ. ตือย ลาริ นา-อิ กือดาระ. ออแร กาง ปากะ ฮาเมะ กิ ลิง
อาตะฮ ดาระ

ปุละ. ลือปะฮตู กฐา ตู บือริอติ กือรานอ ลือเตะฮ โตะกือมื่อแน ปง บือเต กฐา ตู ริอเบะฮ. ปะฮตู
ปาเง โตะอีแม มาริ ซือมื่อและฮ กฐาตู. ปะฮ บากิ.ดากิง กฐา ซามอ บาญะ.

คำแปล : ควายเฟือก

วันหนึ่งมีความเฟือกตัวใหญ่พลัดตกในบ่อร้าง ชาวบ้านจึงพากันมาดู และด้วยความสงสารชาวบ้านก็
ช่วยหาวิธีช่วยมันและชาวสามารถลากมันขึ้นมาอย่างปลอดภัย ทันใดนั้นด้วยความตกใจควายตัวนั้นก็ขวิด
ผู้ชายคนหนึ่งซึ่งช่วยมันแล้วหนีไปในป่าใกล้ๆลำธารมาแฉ พอชาวบ้านตามมันทันมันก็ข้ามลำธารนั้นแล้วเข้าไป
ในป่าที่หายไปแล้ว ชาวบ้านต่างก็กลับบ้าน

พอวันรุ่งขึ้นชาวบ้านต่างก็พก ปืน พร้า ขวาน และไม้เพื่อป้องกันตัวเพราะควายตัวนั้นมันดุ อยู่สัก
พักหนึ่งควายตัวนั้นก็เดินออกมาจากป่าที่บ ผู้ใหญ่บ้านเห็นก็เลยยิงมันทันที แต่ควายตัวนั้นไม่เป็นอะไรมัน
วิ่งหนีเข้าไปสวนชาวบ้านทำลายทั้งต้นกล้วย ต้นเงาะ ต้นยางพาราที่เพิ่งปลูกใหม่และทำร้ายเจ้าของสวน

พอวันที่สามทั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านระดมชาวบ้านเพื่อล้อมจับควายตัวนั้นในทุ่งนา แต่มันก็สามารถหนี
ขึ้นไปบนบกได้อีก ชาวบ้านจึงล้อมอีกครั้งแล้วมันก็ถูกจับได้เพราะมันหมดแรง หลังจากนั้นชาวบ้านเรียกโตะ
อีหม่ามให้มาเชือกแล้วแบ่งเนื้อเท่าๆกัน

4.5 การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมประจำชุมชน เพื่อเป็นสถานที่จัดแสดงและเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลโครงการทวิภาษาและภาษามลายูถิ่นให้กับชุมชนในชั้นต่อไป มีดำเนินการดังนี้

- 1) จัดเก็บข้อมูลสื่อการเรียนการสอนของโครงการทวิภาษา เช่น ตำราเรียน สื่อการเรียน นิตาน บันทึกรูปมีปัญญาท้องถิ่น มารวบรวมที่ศูนย์อย่างเป็นระบบ
- 2) เป็นสถานที่ที่ทีมงานสภาการศึกษาได้ประชุมเพื่อระดมความคิดในการหางบประมาณ เพื่อจัดทำศูนย์เรียนรู้ของชุมชน

กิจกรรมร่วมมือร่วมใจยกบ้าน เพื่อจัดทำเป็นศูนย์การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรม

นอกจากโครงการประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมต่างๆในชุมชนที่สามารถสร้างความเข้าและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนในชุมชนและโรงเรียน รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมแล้ว ผลจากการดำเนินงานยังสร้างสิ่งดีๆ ต่อที่มิวิจัยที่เกิดขึ้นทั้งในตัวนักวิจัยและคนในชุมชน รวมถึงคนนอกชุมชน ดังนี้

- 1) นักวิจัยได้เรียนรู้ร่วมกับชุมชนถึงแนวทางปฏิบัติที่เป็นจริง ตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ช่วยกันจัดทำ เช่น ได้เรียนรู้ถึงหลักคิดและวิธีการเข้าหาชุมชน ในการจัดเก็บข้อมูลด้านต่างๆ นั้นไม่ใช่ง่ายอย่างที่คิด เช่น ด้านภูมิปัญญา ได้พบกับภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนแต่ละคน โดยเฉพาะผู้มีอายุ เช่น หมอตำแย, หมอฮู, หมอนวด, ภูมิปัญญาเครื่องแต่งกายมุสลิมและอื่นๆ ล้วนต้องใช้กลยุทธ์ สร้างความไว้วางใจ ต้องใช้เวลาเป็นเดือนๆกว่าจะได้องค์ความรู้นั้นๆมา
- 2) ชุมชนได้ศูนย์การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาทุกด้านที่มีอยู่ในชุมชน โดยใช้ภาษาของท้องถิ่นเป็นสื่อเป็นฐานความรู้ในระยะแรก
- 3) ได้องค์ความรู้เรื่องราวของภูมิปัญญาที่สามารถเผยแพร่ข่าวสารให้กับชุมชนอื่นได้เรียนรู้และสืบทอดให้กับเยาวชนต่อไปได้
- 4) นักวิจัยและชาวบ้านในชุมชน ได้ร่วมมือกันทำแผนที่ ที่ตั้งของหมู่บ้านภูมิปัญญาแต่ละด้าน เพื่ออำนวยความสะดวกที่ผู้สนใจจะสามารถติดต่อเองได้ เพื่อรักษาตัวหรือเพื่อเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาใน

ชุมชนนี้ได้สะดวกขึ้นและทำให้ภูมิปัญญาได้ประโยชน์ในเรื่องรายได้และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ขึ้นโดยปริยายดังแผนภูมิต่อไปนี้

5) ได้ข้อตกลงเกี่ยวกับการกำหนดเนื้อหาหลักสูตรฟัรฎูอีน (หลักสูตรการเรียนศาสนาตามอัธยาศัย) ดังตารางต่อไปนี้

ลำดับที่	เนื้อหา / เรื่อง	กิจกรรม	ท / ป
1	การเนียต วิธีการเนียต ขั้นตอนในการเนียต	บรรยาย อธิบาย / สาริต สรุปกิจกรรม ปฏิบัติ	2 / 2
2	การเสียเนียต สาเหตุในการเสียเนียต	อธิบาย / สาริต สรุปกิจกรรม ปฏิบัติ	2 / 2
3	การรับน้ำละหมาด วิธีการรับน้ำละหมาด ขั้นตอนในการรับน้ำละหมาด	อธิบาย / สาริต สรุปกิจกรรม ปฏิบัติ	2 / 2
4	การเสียน้ำละหมาด สาเหตุในการเสียน้ำละหมาด	อธิบาย / สาริต สรุปกิจกรรม ปฏิบัติ	1 / 1
5	ละหมาดห้าเวลา หลักการละหมาด	บรรยาย อธิบาย / สาริต สรุปกิจกรรม ปฏิบัติ	4 / 10
6	วิธีการละหมาด ขั้นตอนในการละหมาด	อธิบาย / สาริต ฝึกปฏิบัติทุกคน สรุปกิจกรรมปฏิบัติ	2 / 10
7	คำสวดในพิธีละหมาด	อธิบาย / สาริต ฝึกปฏิบัติทุกคน สรุปกิจกรรมทุกคน	10 / 20
8	อายัตอัลกุรอานในพิธีละหมาด	อธิบาย / สาริต ฝึกปฏิบัติทุกคน สรุปกิจกรรม / ปฏิบัติ	5 / 10
9	คำสรรเสริญในพิธีละหมาด (ตาฮียัต)	บรรยาย อธิบาย / สาริต สรุปกิจกรรม ปฏิบัติ	5 / 10

10	การเสียละหมาด สาเหตุทำให้เสียละหมาด	บรรยาย อธิบาย / สาริต สรุปกิจกรรม ปฏิบัติ	5 / 5
11	การเป็นมะมุ้ละหมาด	อธิบาย / สาริต สรุปกิจกรรม ปฏิบัติ	2 / 5
12	การเป็นอีหาม่าละหมาด	อธิบาย / สาริต สรุปกิจกรรม ปฏิบัติ	2 / 5
13	อาซานและความหมาย วิธีอาซาน ขั้นตอนในการอาซาน	อธิบาย / สาริต ฝึกปฏิบัติ สรุปกิจกรรม / ปฏิบัติ	2 / 5
14	อีกอมะฮ์และความหมาย วิธีอีกอมะฮ์ ขั้นตอนในการอีกอมะฮ์	อธิบาย / สาริต ฝึกปฏิบัติ สรุปกิจกรรม / ปฏิบัติ	2 / 5
15	การชำระฮาดัซใหญ่ ได้แก่ ยานาบะฮ์ ,เฮฏ ,นึฟาส - วิธีการชำระฮาดัซใหญ่ - ขั้นตอนในการชำระฮาดัซใหญ่	บรรยาย อธิบาย / สาริต ฝึกปฏิบัติ สรุปกิจกรรม / ปฏิบัติ	4 / 5

ส่วนที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย “โครงการวิจัยการจัดตั้งสภาการศึกษาชุมชนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) และการศึกษาของชุมชน โรงเรียนบ้านบึงน้ำใส ตำบลตะโละหลอ อ.รามัน จังหวัดยะลา” ได้ผลดังต่อไปนี้

1) การดำเนินงานโครงการสามารถแต่งตั้ง “คณะกรรมการสภาการศึกษาของชุมชน” ในการหนุนเสริมการศึกษาแก่เยาวชนในพื้นที่ในด้านการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยใช้ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้คำชี้แนะและปรึกษาหารือ รวมทั้งคอยระมัดระวัง ความไม่เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการจัดการศึกษาให้ชุมชนได้รับรู้ข่าวสารข้อมูลที่เป็นจริง (ชาวบ้านฟังแล้วนำไปสอบถามคณะกรรมการก่อนที่จะตัดสินใจว่าข้อมูลนั้นผิดหรือถูก)

2) จากกระบวนการเสาะหา ทำให้ได้ความรู้ท้องถิ่นและปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การสร้างสื่อการเรียนการสอนและพัฒนาด้านภาษาท้องถิ่นในพื้นที่ ทำให้ได้องค์ความรู้และภูมิปัญญา โดยผ่านการเขียนเรื่องราว, เรื่องเล่า, หนังสือเล่มเล็ก, หนังสือเล่มใหญ่ และวรรณกรรมอื่นๆ ต่อไป นอกจากนี้แล้วยังสามารถผลักดันให้เกิดการสร้างศูนย์เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมซึ่งเป็นศูนย์ที่รวบรวมองค์ความรู้ของภูมิปัญญาในด้านต่างๆ โดยมีทีมวิจัยและชุมชนบริหารงานร่วมกัน เพื่อจัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องภูมิปัญญาและวัฒนธรรมให้กับผู้สนใจและสืบสานให้กับเยาวชนในชุมชนอย่างต่อเนื่องต่อไป

3) การทำงานร่วมกันทำให้ได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมประจำชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดแนวคิดจุดประกายถึง ฮูกง ปากะ (กฎของประชาคม) หรือข้อตกลงในการปฏิบัติในชุมชนขึ้นโดยใช้ภูมิปัญญาวัฒนธรรม, ประเพณี ปฏิบัติที่มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นมาใช้ อย่างเช่นการใช้ “กูแแน ร่ายอ มลายู” (กลองใหญ่) หรือชาวบ้านเรียกสั้นๆว่า “กูแแน ร่ายอ” ซึ่งกลองใหญ่นี้จะใช้เพื่อสื่อสารถึงกฎของประชาคมได้รับรู้ทั่วเขตพื้นที่ว่าการตีกลองใหญ่ให้ได้ยินเสียงในแต่ละจังหวัดจะบ่งบอกถึงความหมายหรือวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน

ปัญหาอุปสรรค ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

การทำโครงการการวิจัย แรกเริ่มของโครงการตามวัตถุประสงค์และแรกเริ่มของจกกิจกรรมนั้นไม่ตรงกับกาลเวลาหรือความเหมาะสมของประเพณีปฏิบัติของชุมชน และเมื่อโครงการได้รับการอนุมัติซ้ำกว่ากำหนดของกิจกรรมที่จะจัด จึงทำให้แผนการดำเนินงานก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนมาโดยตลอด ทำให้แผนการดำเนินงานต้องเลื่อนตามจึงส่งผลทำให้โครงการต้องขอขยายระยะเวลาการทำวิจัย ดังนั้นกิจกรรมที่ได้กำหนดจัดให้เหมาะสมตามฤดูกาลก็มีเวลาน้อยลงและบางกิจกรรมก็พ้นช่วงที่กำหนดในแผนทำให้การหาช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมลำบากมากขึ้น ซึ่งบางกิจกรรมจำเป็นต้องทำด้วยรีบๆ เพื่อให้ได้เป็นขั้นพื้นฐานก่อนแล้วค่อยจัดกิจกรรมต่อยอดทีหลัง

ปัญหาในการหาพื้นที่ประชุม และการหาข้อมูลนั้นลำบากพอสมควร ถ้าหากใช้พูดคุยในสภาอย่างเดียวทำให้ข้อเท็จจริงและข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งที่มาของปัญหาจากกระแสนอกและภายใน ไม่สามารถที่จะเจาะลึกไปถึงปัญหาจริงๆ ฉะนั้นต้องใช้วิธีเข้าหาเป็นรายบุคคล และต้องมีการประชุมกลุ่มย่อยหลายครั้ง นอกจากนี้สิ่งที่ชาวบ้านและทีมวิจัยได้เรียนรู้จากกระบวนการทำวิจัยคือ ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเห็นได้ชัด เช่น เมื่อทางโรงเรียนบ้านบึงน้ำใสเห็นด้วยในการที่จะจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาฯ โดยทั้งคณะกรรมการการศึกษาสถานศึกษา ชาวบ้านผู้ปกครองและผู้นำหมู่บ้านเห็นด้วย แต่เมื่อ มีสื่อภายนอก (วิทยุ) ออกอากาศโจมตีโครงการทวิภาษาฯ ชาวบ้านเริ่มลังเลและมีคำถามข้อใจขึ้นมามาก ประกอบกับสถานการณ์ที่ไม่สงบในพื้นที่เกิดขึ้นเป็นรายวัน ทำให้คณะกรรมการสภาการศึกษาต้องช่วยแก้ไขปัญหาดังภายในและภายนอก

ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัยได้ค้นพบถึงรากเหง้าของภูมิปัญญา รากเหง้าของการเกิด “ฮูกง ปากะ” (กฎของประชาคม) รากเหง้าแห่งความแตกร้างของสังคม คือ ความไม่รู้จริง ดังนั้นจากการพบสิ่งที่ทำลายหรือสิ่ง เป็นปัญหาให้ช่วยคิดช่วยกันทำ เช่น ภาวะวิกฤตของภาษากลุ่มชาติพันธุ์ การศึกษาของเยาวชนตกต่ำไม่ถึงเกณฑ์ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่จะต้องทำวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาก่อนถึงจะรู้คำตอบ เสมือนหนึ่งเมื่อเกิดโรคขึ้น หมอก็จำเป็นต้องวิจัยในเรื่องยาเพื่อรักษาคนไข้ต่อไป

ส่วนที่ 6
ภาคผนวก

ภาคผนวก
บันทึกการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

กิจกรรมเวทีเสริมสร้างความเข้มแข็งของสภาการศึกษาชุมชนได้แก่

- ประชุมคณะกรรมการสภาการศึกษาชุมชน ครั้งที่ 1

วันที่ 8 พ.ค. 2552 เวลา 14.00 น.

สถานที่จัดประชุม ศูนย์เรียนชุมชนบ้านบึงน้ำใส

วาระในการประชุม

1. ความหมายของสภาการศึกษาชุมชน
2. แนวทางหนุนเสริมชุมชน
3. หาพื้นที่เพื่อจัดทำศูนย์ภาษามลายูและวัฒนธรรม

ความหมายของสภาการศึกษาชุมชน

สภา	ภาษามลายูกลาง (ديوان)
การศึกษา	ภาษามลายูกลาง (فجاجين)
สภาการศึกษา	ภาษามลายูกลาง (ديوان فجاجين)
ชุมชน	ภาษามลายูกลาง (مشاركة كمفوغ)

สภาการศึกษาชุมชนบ้านมาแฉะ ภาษามลายูกลาง ديوان فجاجين مشاركة كمفوغ ماجغ

แนวทางหนุนเสริมชุมชนโดยคณะกรรมการสภาฯ

- จัดประชุมหารือแกนนำชุมชนและผู้เกี่ยวข้องโดยใช้สภาฯ
- เป็นผู้ประสานงานทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน
- เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

การวางแผนทำศูนย์การเรียนรู้

- หาพื้นที่ใหม่เพื่อทำศูนย์ให้กว้างกว่าเดิม
- วางแผนจัดงานเพื่อหางบประมาณ (พื้นที่ทั้งหมด 764 ตารางเมตร)
- ประมาณราคาที่ดิน
- ออกแบบโลโก้ของสภาการศึกษาชุมชน

- ประชุมคณะกรรมการสภาการศึกษาชุมชน ครั้งที่ 2

วันที่ 4 มิถุนายน 2552 เวลา 14.00 น

สถานที่จัดประชุม บาลาเซาฮอ (ศาลาละหมาด) กาปงมาแฉะ

เวลา บ่าย 2

เปิดพิธีโดย ตีพะลี อ่านดุอา แล้วพูดการทำงานของสภาการศึกษาชุมชนบ้านมาแฉะ
ซึ่งยังไม่มีสำนักงานที่เป็นหลักแหล่งที่แน่นอน ซึ่งเวลาว่างของนักวิจัยก็ไม่ตรงกันในเวลา

กลางวันเพราะการงานอาชีพที่ไม่เหมือนกัน เลยจำเป็นต้องหาพื้นที่ที่เป็นสำนักงานเพื่อพบปะ ประชุมเก็บเอกสารที่สำคัญ เอกสารเผยแพร่ จัดบอร์ด และจัดกิจกรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

นายตีพะลี ได้ขอความคิดเห็นจากสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมว่า ยินยอมให้มีศูนย์ภาษามาลายูถิ่นๆ ที่บาลาเซาแห่งนี้หรือไม่ ปรากฏว่าทุกคนยินยอมให้มี แล้วคุณซอลฮุดดินได้พูดถึง ความทอดยของภาษามาลายูถิ่นที่จ.สตูล เดิมนั้นมีหลายหมู่บ้านที่พูดภาษามาลายูถิ่น แต่เดี๋ยวนี้เหลือไม่กี่หมู่บ้านแล้ว ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดาย และขาดทุนมากเพราะภาษามาลายูถิ่น สามารถใช้สื่อสารทำมาค้าขายกับเพื่อนบ้านได้ดี และพูดได้หลายภาษาที่นั่นกำไร

นายอับดุลละ อิหะละฮะ ได้พูดถึงปฏิทินวันสำคัญในวัฒนธรรมอิสลามมาพูดถึง ซึ่งได้ ทำไปแล้วพอคร่าวๆ แล้วได้ปรึกษาหารือกับนายอัสคิดดิก มะนอ แล้วให้นายอัสคิดดิกไปพิมพ์ แล้วจัดกิจกรรมในขั้นต่อไป

นายตีพะลี ได้พูดถึงกิจกรรมของอิสลามศึกษาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา (ม.อ.ย.) ได้ทำแผนกิจกรรมไว้แล้วเป็นแผนประจำปี ซึ่งจะจัดที่บ้านมาแฉะ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ ปอเนาะมาแฉะ และชุมชนใกล้เคียง ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน สำหรับกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมเตรียม ความพร้อมในด้านศาสนาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ซึ่งจะจัดก่อนถึงเดือนที่จัดเป็นการล่วงหน้า แล้ว ทำความเข้าใจถึงโครงการวิจัย สกว. ที่ประจำอยู่ที่ศูนย์ประสานงานวิจัยสกว. ที่ประจำอยู่ที่ ม. อ.ย.ให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นถึงกิจกรรมถึงความเหมาะสมกับพื้นที่บ้านมาแฉะ กับ โครงการการเตรียมการเดือนรอมฎัน ในวันที่ 24 มิ.ย. 2552 นี้ว่าสมควรจะจัดในรูปแบบใด

นายอับดุลละ ลายามุง ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับรูปแบบนี้มีการให้ค่าเดินทางกับผู้เข้าร่วม กิจกรรมนั้นลำบากมากหากมีวิธีทางอื่นน่าจะคิดวิธีในการช่วยเหลือผู้เข้าร่วมประชุมด้วยวิธีอื่น อย่างเช่น เชิญผู้เข้าร่วมประชุมมาละหมาดฮายัตี เราก็ขอตาเกาะฮ์ให้เงินเพื่อเป็นการบริจาคให้ ทานกับผู้เข้าร่วมละหมาดฮายัตี ส่วนค่าอาหารสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการนั้นไม่มีปัญหา

นายอาแว सालะดิง ได้ตั้งคำถามแล้วถามประธานสภาฯ นายอับดุลละว่าเรื่องการ จ่ายเงินในการจัดกิจกรรมนี้ ถ้าหากไม่ถูกวิธีหรือทำให้เกิดข้อสงสัยและจะเกิดพิตเนาะฮ์ แก่ผู้จัด และผู้ร่วมงาน ประกอบกับการจัดงานแต่ละครั้งจะต้องบอกข่าวถึงกำหนด ผู้ใหญ่บ้านด้วย เพราะ สถานการณ์ปัจจุบัน ลำบากพอสมควรในการที่จะทำให้หมู่บ้านมีความปลอดภัย

นายตีพะลี รับปากที่จะเข้าร่วมประชุมกับผู้ประสานงานที่ ส.ก.ว.ที่ ม.อ.ย.อีกครั้งในวันที่ 12 มิ.ย. 2552 นี้ที่ ม.อ.ย.แล้วจะทำข้อสรุปมาประชุมกับสภาฯและชุมชนในครั้งต่อไป

นายหะ มะยา ได้พูดถึงความเข้าใจของชาวบ้านชุมชนบ้านมาแฉะว่า ชาวบ้านชุมชน บ้านมาแฉะยังขาดความรู้เรื่องการทำวิจัยมาเพราะยังสับสนกับงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือเป็น โครงการเพื่อผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแล้วมาหวานชาวบ้าน หรือเป็นการเมืองอะไรสัก อย่าง ทำให้เกิดข้อสงสัยขึ้น ถ้าเราจัดโดยไม่มีการอธิบายให้เข้าใจก่อนนั้นจะเกิดข้อสงสัยขึ้น มาก ทำให้เกิดความแตกแยกในชุมชน

นายตอละ นิการี พูดถึงโครงการแต่ละโครงการนั้นดีมาก ๆ เพราะชาวบ้านจะได้ ประโยชน์ ที่บ้านเรากิจจัดได้แต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์อยู่ เพราะโครงการบางโครงการนั้นจะรู้

เฉพาะผู้คนแต่ชุมชนเดียวเท่านั้น แต่ถ้าโครงการใหญ่ๆนั้นจะต้องให้มีการประชาสัมพันธ์ให้รู้กัน
มากหน่อย คิดว่าจะไม่มีปัญหา โดยเฉพาะโครงการของ สกว. เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานวิจัย เขา
จะมาในพื้นที่เองและเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันในวันจัดงาน

นายหะ มะยา พูดถึงงานกิจกรรมที่จะจัดว่าในหมู่บ้านของเราถ้าจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการ
การเรียนรู้ ให้มีโต๊ะครู มาพูดเกี่ยวกับศาสนา หรือมีการเลี้ยงอาหารนี้ดี ถ้างบน้อยๆคิดว่าไม่พอ
เพราะจะมีทั้งเด็กและผู้ใหญ่เข้าร่วมด้วย ประกอบกับชุมชนบ้านเรามีถึง 200 คน ทั้งเด็กและ
ผู้ใหญ่ นายหะ ว่าคิดว่าจะต้องหาเงินทุนสนับสนุนเพิ่มเติม ซึ่งชาวบ้านที่สนับสนุนก็จะบริจาค
เงินทุนเพิ่มเติม ซึ่งอาหารการกินนี้ถ้าหากเหลือไม่เป็นไร แต่ถ้าหากไม่พอจะมีปัญหาเกิดขึ้น ทุก
คนก็ต้องช่วยคิดหารทางออกให้ได้

นายตีพะลี รับปากจะไปประชุมและหาแนวทางปรึกษาหารืออีกครั้ง หลังจากไปประชุม
ที่ ม.อ.ย. กับผู้ประสานงานวิจัยในวันที่ 12 มิ.ย. 2552 แล้วปิดการประชุมโดยที่ไม่มีใครแสดง
ความคิดเห็นอีกแล้ว และสรุปการประชุมในครั้งนี้ให้สมาชิกเข้าร่วมประชุมทราบถึงผลการ
ประชุมในครั้งนี้

ตีพะลี อะตะบู
บันทึกการประชุม

กิจกรรมเวทีเสริมสร้างความเข้มแข็งของสภาการศึกษาชุมชนได้แก่

- ประชุมคณะกรรมการสภาการศึกษา

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการทวิภาษา
2. เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบตัวเขียนภาษามลายูปาตานีด้วยอักษรไทย

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านบึงน้ำใส วันที่ 19 มิถุนายน 2552 เวลา 13.30 น.

ผู้เข้าร่วม 15 คน

วิธีการ

1. จัดประชุมทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการทวิภาษา โดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้
2. จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบตัวเขียนภาษามลายูถิ่นปาตานีด้วยอักษรไทย โดยเชิญ

วิทยากรมาอบรม

เวลา 13.30 น.

เปิดประชุมโดยนายตีพะลี พูดถึงการประชุมของคราวที่แล้ว ซึ่งมีการวางแผนกิจกรรม
เพื่อเสริมความเข้มแข็งของสภาและจัดฝึกอบรม ภาษามลายูปัตตานีโดยใช้อักษรไทยให้
สมาชิกรับทราบ แล้วให้ผู้ประสานงานวิจัย นายอัศศิริ มะนอ กล่าวนำพูดถึงตัวเขียนที่ออก
เสียงใกล้เคียงมากที่สุดกับสำเนียง ภาษามลายูท้องถิ่น ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน แล้วเปิดประเด็น

พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องข้อข้องใจของชาวบ้านที่จะใช้อักษรไทย ในการนี้จะเขียนเป็นภาษามาลายูท้องถิ่น นายอับดุลเลาะ อีหะโละ หัวหน้าโครงการอธิบายถึงฐานเสียงของภาษามาลายูท้องถิ่นสามารถใช้อักษรไทยได้ ถ้าหากมีการเพิ่มเติมตัวอักษรหรือเขียนเป็นสัญลักษณ์ ตามหลักภาษาศาสตร์ แล้วมีผู้สนใจเข้ามาร่วมฝึกอบรมด้วยคือนายสำซูดิน ได้ถามถึงการออกเสียงของคนไทยในส่วนที่ตัวอักษรที่ไม่เคยชิน คนไทยจะออกเสียงได้หรือไม่ นายอับดุลเลาะ ขรีดาโอะ วิทยากรได้ตอบว่าคนไทยออกเสียงได้ถ้าหากมีการฝึกทักษะการออกเสียงตามฐานเสียง แล้วนายอับดุลเลาะ ขรีดาโอะก็เริ่มเขียนอักษรไทยที่แตกต่างจากอักษรไทยที่นำมาทำเป็นภาษามาลายูท้องถิ่นพร้อมกับออกเสียงให้สมาชิกผู้เข้าฝึกอบรมได้ฟัง ด้วยความเคยชินของชาวบ้านท้องถิ่นกับการใช้ตัวอักษรอาหรับในการใช้ออกเสียงและเขียนเป็นภาษาถิ่น ซึ่งเรียกว่า (ยาวิ) นายอับดุลการิม สุหลง ได้ให้ข้อคิดว่าถ้าหากเราได้ใช้ทั้งสองอักษรคือทางไทยและยาวิ มากำกับเพื่อสร้างพื้นฐานในการที่จะก้าวกระโดดจากภาษาถิ่น (สำเนียง) พื้นบ้านไปที่ภาษากลางหรือไทยกลาง หรือมาลายูกกลางได้โดยไม่รู้สึกแปลก น่าจะดี หมายถึง ให้เรียนและฝึกเขียนทั้งสองอักษรไปเลย ในวันนี้เห็นพ้องทั้งสภาที่ประชุมและนายอัสศิดิกร์ มะนอ ว่าจะรับไปพูดในที่ประชุมอีกต่อไป ในเมื่อที่ประชุมในการฝึกอบรมตัวเขียนได้เข้าใจตัวเขียนแล้ว วิทยากรให้สมาชิกมาฝึกเขียนเป็นเรื่องราว ปรากฏว่าสมาชิกได้เขียนเป็นภาษามาลายูท้องถิ่นได้อย่างสนุกสนาน และจะเขียนด้วยอักษรที่ตัวเองถนัดก่อนแล้วค่อยๆเขียนเป็นภาษามาลายูถิ่นที่ใช้ตัวอักษรไทย และส่วนที่สมาชิกที่เขียนและยังไม่จบเรื่องก็กลับไปเขียนที่บ้านต่อเพราะการใช้เวลาในการคิดเขียนเรื่องนั้น จำเป็นจะต้องใช้เวลา และกำชับให้ส่งในวันประชุมครั้งต่อไป ก่อน เลิกประชุม นายมะยูนุ ซามะเด็ง ได้ทบทวนสิ่งที่ประชุมฝึกอบรมในครั้งนี้ว่าเราได้อะไร และเราจะทำอย่างไรในวันต่อไป

นายตีพะลี พูดถึงโครงการสภานี้ จะปิดโครงการในไม่ช้า ซึ่งจะต้องเร่งให้ครบตามแผน ประเด็นภูมิปัญญายังเขียนเรื่องราวยังไม่ครบ แต่ข้อมูลแต่ละคน ภูมิปัญญานั้นได้จดบันทึกกันหมดแล้วแต่ยังไม่ได้เรียบเรียง จึงให้มีการแบ่งงานให้ช่วยกันคิดวิธีการในการจดบันทึกเรื่องราวของภูมิปัญญา โดยนายอับดุลเลาะ อีหะโละ ได้รับปากว่าจะช่วยเขียนหัวข้อในการจดบันทึกเพื่อให้ง่ายแก่การจดบันทึก และพูดถึงในวันที่ 24 /6/52 นี้จะมีการจัดกิจกรรมเลี้ยงอาหารและจัดกิจกรรมรณรงค์รณรงค์เดือนอิสลามของหน่วยงาน อิสลามศึกษาและวัฒนธรรม ที่อาคารบาหลีเซาะห์ ซึ่งอนาคตเป็นศูนย์มัลลายูถิ่นและที่ตั้งของสภา เป็นสำนักงานถาวรต่อไป ซึ่งในวันนั้นจะจัดนิทรรศการเกี่ยวกับภูมิปัญญาเรื่องกรีซเป็นการนำร่อง และเป็นการศึกษาเรียนรู้วิธีการจัดนิทรรศการที่ชาวบ้านสนใจ โดยใช้มุมหนึ่งของอาคารบาหลีเซาะห์ แล้วเลิกประชุมอบรมเวลา 16.30 น.ด้วยดูอาอู แล้วนัดประชุมพบปะในวันที่ 24 / 6 /52 ในครั้งต่อไป

**กิจกรรมให้การสนับสนุนและส่งเสริมโครงการการศึกษาของชุมชนในเขตบริการ
ของโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส**

- กิจกรรมเปิดศูนย์ฯ สภฯ จัดทำศูนย์ฯ และจัดนิทรรศการ

วันที่จัดประชุม 24 มิถุนายน 2552

เวลา 09.00 น. สมาชิกมาร่วมกิจกรรมพร้อมชาวบ้านที่ได้รับเชิญมา ชาวบ้านที่ได้รับเชิญบางคน มาถึงกินข้าวก็กลับไป ไม่ได้สนใจที่จะลงทะเบียน สำหรับแม่บ้านที่มาช่วยทำอาหารก็ไม่สนใจว่าจะมีรายการอะไรต่อไป ถึงแม้ว่า ฝ่ายประชาสัมพันธ์จะประกาศว่ารายการต่อไปจะมีการให้ความรู้เรื่อง รุงอรุณแห่งเดือนของอิสลาม

เวลา 10.00 น. -11.00 น. พิธีกรได้เชิญนางตูแวคลีเยาะ กาแบ พูดถึงงานวิจัยและความสำคัญของงานวิจัย ที่เข้ากับอิสลามให้ชาวบ้านที่เข้ามาร่วมงานได้รับทราบถึง ถึงชาวบ้านจะทำวิจัยอย่างไร และงานวิจัยช่วยชาวบ้านได้อย่างไร ด้วยความเคยชินของชาวบ้านกับโครงการที่ได้รับความช่วยเหลือของรัฐหรือองค์กร ส่วนมากชาวบ้านไม่ต้องรู้อะไรมาก เพียงแต่มีผู้รับผิดชอบคนสองคนก็สามารถทำได้แล้ว แต่งานวิจัยท้องถิ่นนี้ ชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการจะต้องได้รับการเรียนรู้ร่วมกันทุกคน และจะได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆกัน

11.00 น. -13.30 น. พักรับประทานอาหารกลางวันและละหมาดซุฮรีและละหมาดฮาอ์ดี

13.30 น.-14.30 น. พิธีกรได้เชิญอุสตาส นายมะยูนุ ชามะเต็ง พูดถึงหัวข้อรุงอรุณแห่งเดือนอิสลาม (เดือนรายับ) โดยวิธีของชาวบ้านคือ ชาวบ้านจะรับฟังจากโต๊ะครูเทศน์โดยใช้เครื่องขยายเสียงแล้วชาวบ้านจะนั่งฟังที่ไหนก็ได้ในละแวกรัศมีที่ได้ยินเสียงจากเครื่องขยายเสียง คือบางคนจะนั่งฝั่งฝา บางคนจะนั่งใต้ต้นไม้ฟัง บางคนจะนั่งกินพลางๆ ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง บางคนฟังแล้วคุยไปด้วย ซึ่งลักษณะการฟังของชาวบ้านมีหลากหลาย ในส่วนของการจัดนิทรรศการ ชาวบ้านที่มาชม มาดูนิทรรศการ ส่วนมากจะดูตัวกริช หรือจะดูภาพประกอบเท่านั้น ส่วนที่เป็นตัวหนังสือหรือวิชาการนั้นชาวบ้านไม่ได้จะต้องเลย ทำให้ข้อสังเกตจุดสนใจของชาวบ้าน คือเป็นรูปเป็นร่างจึงจะสนใจเรื่องการจัดนิทรรศการนั้นจะต้องมีการจัดประชุมหาแนวทางในที่ประชุมครั้งต่อไป ในวันที่ 26 ก.ค. 2552 14.30 น. ปิดงานโดยดูอาอ์

- กิจกรรมเผยแพร่โครงการทวิภาษาไปสู่โรงเรียนในพื้นที่ตำบลตะโละหะลอ และโรงเรียนที่สนใจ

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อแนะแนวข้อมูลและเผยแพร่โครงการทวิภาษาไปสู่โรงเรียนที่สนใจ
2. เพื่อให้ชุมชนเห็นความสำคัญโครงการทวิภาษาที่กำลังดำเนินงานอยู่ในพื้นที่และให้ความร่วมมือกับโครงการทวิภาษา

วันที่จัดกิจกรรม 11 กันยายน 2552 สถานที่ โรงเรียนบ้านตะโละหะลอ

ผู้เข้าร่วม ตัวแทนจากคณะวิจัย และผู้ประสานงานวิจัย

วิธีการ

- 1.ประชุมวางแผนการแนะแนวข้อมูลเผยแพร่
- 2.ดำเนินงานแนะแนวและเผยแพร่ตามกระบวนการที่ได้วางแผน เช่น จัดเวทีแนะแนวโครงการ ,ทำแผ่นพับ ,ซีดี ฯลฯ
- 3.ประชุมประเมินผล ผลการดำเนินงานแนะแนวและเผยแพร่

รายละเอียดกระบวนการ

เมื่อวันที่ 11/9/52 ได้ไปเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลทวิภาษาให้กับครูสอนอนุบาลอายุ 3-5 ปี ที่โรงเรียนบ้านตะโละทะเล ในเมื่อพูดคุยเรื่องทวิภาษาให้กับครูผู้สอนอนุบาล ป.เตรียม คือ อายุ 3 ปี ปรากฏว่า ทางครูยังไม่เข้าใจถึงกระบวนการเรียนการสอนเด็กอนุบาลในรูปแบบทวิภาษา แต่คุณครูได้ใช้ภาษาถิ่นในการพูดคุยกับเด็กในระยะแรกเข้าเป็นประจำอยู่แล้ว คุณครูว่าการสอนในรูปแบบที่เขาใช้อยู่ได้ผลพอสมควร คุณครูได้ให้แนวคิดสำหรับตัวเขามีลูกเล็กมีครอบครัวเขาไม่สามารถที่จะไปประชุมอบรมหลาย ๆ วันได้ ความพร้อมนั้นไม่มีทำให้จิตใจของครูกังวล หรือจิตใจอยู่กับใจ น่าจะหาคนที่มีความว่างและไม่มีภาระมาก ประกอบกับถ้าเป็นครูในโรงเรียนปัจจุบันไม่ค่อยมีความว่างและมีงานที่จะต้องทำไม่ใช่สอนอย่างเดียวงานหนักมาก คุณครูได้ให้แนวคิดอีกว่า การทำงานถ้าหากไม่ต่อเนื่องและทำไปแล้วไม่มีงบประมาณมารองรับจะทำให้มีปัญหาที่หลังชาวบ้านมองไปแล้ว ไม่มั่นใจกับโครงการเหล่านี้ คุณครูทดลองทำเป็นคำถาม สมมุติว่าครูที่สอนอยู่(ทวิภาษา) ซึ่งเป็นครูที่ผ่านการฝึกอบรมแล้วและสอนได้ดี แต่เกิดย้ายโรงเรียนไป จะมีครูคนอื่นมารองรับหรือไม่ หรือใช้ครูผู้ประสานมาสอนแทนหรืออย่างไร ส่วนทางสภาการศึกษาชุมชนมีการเตรียมครูหรือไม่? หรือทางราชภัฏได้เตรียมครูไว้แล้วหรือยัง อย่างไร? ผู้ประสานงานวิจัยก็รับปากที่จะเข้าไปที่ประชุมและพูดคุยเรื่องเหล่านี้อีกต่อไป

บ่าย 3 โมงก็เสร็จสิ้นการปฏิบัติงาน การเผยแพร่โครงการทวิภาษาให้กับโรงเรียนใกล้เคียงกับโรงเรียนบ้านบึงน้ำใส ตัวแทนไปเผยแพร่ 1. นายตีพะลี อะตะบุ 2. นายชอลาสุดดีน 3. นายอัศติติก มะนอ

